

Téereb Daniel — Téeméer ak Ñaar-Fukk Juróom-Ñent ak Juróom-Ñaar##

Ubbeeku Solo Yonent yi ci Waymarks: dale ko ci 1776 ba 2023

Jeff Pippenger

2024-03-15

Jamono màndarga ñaar fukk ak ñeent-fukk ak ñeent junni ñi ñu téye bi tàmbalee 11 Sàttumbar 2001, te mu jeex ci yoonu Dimaas bi ca Estados Unidos, mooy jamono ji mujjug bépp vision di mat. Am na ay vision yu yaatal ba ca ñew gu ñaareelu Kirist ba, waaye sax yi mel noonu, yi xew gannaaw yoonu Dimaas bi, dañu dëkk ci jamonoy téye bi. Téye ga ñaar fukk ak ñeent-fukk ak ñeent junni ñi mooy fu kóllère gu fàww gi di mat ak mat gu mat. Ci jamono jooju, Kirist di bind Yoonam ci xol ak xelam ci ñoñam ba fàww. Téye googu, mbirum jëmbëtante yàllaay ak nit ñoo koy tegtal, te moomu du bàkkaar.

Lëkkalekaayu misaal bu “ñaar téeméer ak ñaar-fukk,” dafay tegtal benn ci dellusiwaay, ak itam booloog yàllaay ak nit. Ñaar téeméer ak ñaar-fukki at yi nekk diggante Biibël bu King James ak jëfandikoo William Miller bu njëkk ci kanam nit ñépp ci 1831, ak ci mujj gi mu sosee ci Vermont Telegraph ci 1833, dañuy tegtal booloog yàllaay ak nit. Mu yor màndargay “dëgg,” mooy baat bu Ebraayik bi Làkakat bu Yéeme ka sos, boolee ci ay araf yu njëkk, yu fukk ak ñett, ak yu mujj ci arafukaay Ebraayik bi ngir def baat bi “dëgg.” Ñaar téeméer ak ñaar-fukki at yi tàmbalee 1611, ak Biibël bu King James, ba àgg 1831 ak sàccu Miller ci ñu bind yégleem, dañuy feeñal màndarga Làkakat bu Yéeme ka.

Ci diggante diggante ñaari bés yi (1611 ak 1831), waxtu muj gi ci 1798 mooy mel ni ubbiwaayu benn yégle gu jóge ci téereb Daniel (Biibël bu King James), te loolu moo jur yokkute xam-xam bi tax Miller génne ay bindam ci 1831. Waxtu muj gi ci 1798 itam moo tegn njàlbéenu benn xalaatug nattu gu jur ndàqaaru janq yu ñàkk xel yi, ñi Daniel ci saar fukki ñaar mi tudd ñu bon ñi. Kon nag, 1798 dafay teewal limub fukki ñatt, ci diggante araf bu njëkk ak araf bu mujj, ndaxte fukki ñatt mooy màndargay ndàqaaru. 1798 itam dafay jokkoo ak jamonoy waajal gi tambalee 1776 ba 1798, di waxtu muj gi.

Ni mel ni ci boole ak njàppale Miller bu ñaari téeméeri ak ñaar-fukk, at 1776 itam am na màndargam ci benn yégle bu joge ci Yàlla, mooy Déclaration d’Independence, te mu tàmbalee ab jamono buy jeex ci 1798 ak yégleb Alien and Sedition Acts. Ñaari téeméeri ak ñaar-fukk at yi ci njàppale simbóliku Miller ci yàllay ak nitay, at 1798 moo leen boole ak ñaar-fukk ak ñaar at yu waajal, diggante yégleb Déclaration d’Independence ak yégleb Alien and Sedition Acts of 1798. Ñaar-fukk ak ñaar, ndaxte mooy benn fukk ci ñaari téeméeri ak ñaar-fukk, walla asaraam ci ñaari téeméeri ak ñaar-fukk; lim bi ñaar-fukk ak ñaar, ni lim bi ñaari téeméeri ak ñaar-fukk, dafay tegtal njàppaleb yàllay ak nitay.

Ñaari at ak ñaar-fukk ak ñent at yu Miller am nañu mandarga dëgg, ni ko saa siirukaayu junni ak ñent-fukk ak ñent war ak ñent-junni ñi itam amee ko; te jamono waajal bi tàmbalee ci 1776 ba

1798 itam am na benn mandarga boobu, ndaxte at wu digg bi, 1789, moo màndargaalée génneb Constitution bi, bi ñetti-fukk ak ñett kolonii yi dëggal.

Bu lëkkale bu Miller, bi tambalee ci 1611 te jeex ci 1831, te miisam nekk ci 1798, lëkkal na ak diirub ñaar-fukk ak ñaar at bu 1776 ba 1798, te miisam mooy 1789. Juróomi bés yi; 1611, 1776, 1789, 1798 ak 1831, ñu ngi leen wone ci jëf ju jëm ci mbind miñeel. Bés yi ci diirub waajal bi ëmb nañu asarug ñaar-fukk ak ñaar at bu 1776 ba 1798, te diir boobu moo melal waxtuw tëj mandargay téeméeri ñeent-fukk ak ñeent ñaari junni, mooy waxtu woowu bi Yàlla ak nit bokkoo benn. Diirub ñaari téeméer ak ñaar-fukk at bu Miller, ak diirub waajal bu ñaar-fukk ak ñaar at bu 1776 ba 1798, ñoom ñaar ñépp dañuy tegu ci lëkkaleb Yàlla ak nit.

Jamono tëjukaay giiru téeméer ak ñeent-fukk ak ñeenti junni ñaar-benn dafa tàmbalee ci 11 Septàmbar 2001, te Islamu ñetteelu musiba moo ko màndargaal bi mu dóorée suuf su xel, su tedd, su màgg. Ñaar-fukk ak ñaar at gannaaw loolu, ci 7 Oktobar 2023, Islamu ñetteelu musiba, dellu na dóor suuf su tedd su misaal, su dëgg. Bu yàggul, bu yoonu Dibeer di ñëw, tëjukaay giiru téeméer ak ñeent-fukk ak ñeenti junni ñaar-benn dina mat, te Islamu ñetteelu musiba dinaat dóor États-Unis.

Jamono màndargaat gi tàmbali ak jàppandoo bu Islam ci kaw rab wu suuf bi, te mu jeexaat ak jàppandoo bu Islam ci kaw rab wu suuf bi. Ci diggante bi, Islam bu ñetteelu tiis bi, dafa dóor xeetu Israyil, mi Bibil bi di tekki ci turu Yuda. Yuda mooyoon réewum ndam la bu xareef, bu Bibil bi wax, te Mboolloom Amerik mooy réewum ndam la bu xel, bu jamono jii.

Ñetti ñaari dóor yi Islam defoon, yépp am nañu woon ci réew mi tedd, te màgg. Ki jëkk ak ki mujj, jëm nañu woon ci réew mi tedd te màgg bu xel, bu jamono jii; waaye bi ci digg, am na woon ci réew mi tedd te màgg bu yàgg ba noppi, ci lu dëgg. Waymark bi ci digg mooy woon xare bu jëm ci réewum Israayil bu jamono jii, te ci daaj bu ñu daajee Mesiya bi, Israayil bu lu dëgg daldi nekk misaal bu ñàkk dëgg-njariñ ak bégg a bëgg say bopp, ni ko araf wa fukki ak ñett ba ci alifbeem Ebrëw di tekki.

Digu waajal gi diggante 1776 ak 1798 miiru na itam ak ñaar téeméeri ak ñaar-fukk ak ñaar at yi ci yëngu-yëngu malaakam ñetteel bi, ndaxte, bu ñu tàmbalee ci 1776 ak Baatu Eeyug Bopp, ba 1996, ak génneb téerebu xibaar bi tudd The Time of the End, moo di ñaar téeméeri ak ñaar-fukk ak ñaar at. Ci diggante jaar-jaaru moomu am na waxtu mujj ga ci 1989, muy màndarga yem ci ndookug janq wi ci bokk yi réer te bon, yu mel ni jigéen-janq yu ñàkk xel. Kon nag, 1611, 1776, 1789, 1798, 1831, 1989, 1996, 2001, 2023 ak yoonu Dibéeri ga di ñëw léegi, ñoom ñépp ay màndarga-yoon lañu yu jàppandikoo ak dëgg gi ne, yàllaay bi boolee ak nit aayul bàkkaar. Fukk ay màndarga-yoon, ñaar ci ñoom dees leen baamtu ñaari yoon.

Fukk ci limu njiite nat, te bu ñu yokkee ñaari bés yuñu delloo ci 1776 ak 1798, dina am juróom-ñaari waymark yépp, yu tegtal ñeent-fukk ak ñent-junni. Waymark yi yépp di wax ci yoonu nat wi ñeent-fukk ak ñent-junni di jaar, mi xew dale ci 11 Suwe 2001 ba ci yoonu Dibiir bu bëgg a ñëw te gaaw, fa Kirist di mottali liggéeyu malaaka bu ñetteel bi, ci boole Yàllaam ak nitug ñeent-fukk ak ñent-junni, ñoom ñi, ba fàww ba fàww, duñu bàkkaar. Waaye nag, dëgg boobu kenn du ko gis ludul ñi, ni Esayi waxe ko, tann a “gis ak seen bët, dëgg ak seen nopp, xam ak seen xol,

dellu, te ñu wéral leen.”

22 Oktoobar 1844, ñetteelu malaaka bii agsi, bi Kirist gaawaan ñewee ci bëram bu sell bi ngir matal lakkaal benn téeméer ak ñeent fukk ak ñeenti junni. Benn mbooloom Millérite yi toppoon nañu Kirist ba ca Bérab bu Gën a Sell ba, doonte gannaaw loolu dañoo bàyyi topp leer gu yokku gu ñetteelu malaaka bi te dellu ci xeebat Kadees bu jëkk ba, ba tax ñu sàkkal leen ñu wër ci màndiñu Laodise ndax ba ñépp dee.

Ba Kirist bi dugg ci béréb bu gëna sell ba, booloo diggante Yàlla ak nit gi dafa doon wone liggéey bi mu waajaloon ngir def ko, te loolu moom dañu ko melal ci misaal ci “Làkkkat bu Yéeme” bi ak ñaari seede. Seede yooyu ñooy Abakuk ak Yowaana. Ci saar ÑAAR fukki, benn fukki aaya, ci téere yu ñoom ñaar, 22 Oktoobar 1844 lañu ci xàmle. Benn bi jëfandikoo woon ngir jëf ju jébbale njub (at-one-ment) ji, ji tambalee woon ca bés booba, te beneen bi xamle woon kër Yàlla gu war a setal.

Kër gu Mu Leer bi mu dikk ci saa si mooy ndimbalug kër gi ñu jaxasee ci suuf ci ndimbalug bés bu nekk ba (pagaañisam) ak ñaawtéefu yàqule gi (papalisam). Kër gi itam dafa doon ndimbalug Almasi bi, moom mi di kër ga ñu yàqoon te gannaaw loolu ñu yékkati ko ci ñetti fan. Kër gi itam dafa doon ndimbalug kerguy Millérite yi, gi ñu tabaxoon ci ñent-fukk ak juróom-benn at, dale ko ci 1798 ba 1844. Kër gi itam dafa doon ndimbalug kerguy nit, gi ñu tëral ci ñent-fukk ak juróom-benn kromosom, te mooy faramfàcce ak nguuru melokaanu génétique bu yaramu nit. Du mbir mu xew rekk ne bépp sell ci yaramu nit diñu ko soppi bu baax bu mat ci ñaari junni ak juróom-ñaar-fukk fan.

Ci bépp misaal yu sell yi lépp ci kër Yàlla gi, yi di tekki liggéeyu Kirist ci boole njëlu Yàlla ak nit, njëlu Yàlla mooy jiitu nit ku nekk. 1611 jiitu na 1831. 1776 jiitu na 1798. 1776 jiitu na 1996. 2001 jiitu na 2023. Millerite yi topp nañu Kirist ba ca Barab bu Gëna Sell ba. Ca njàlbéen ga Yàlla bind na nit.

Léegi nag nuyu dellu ci sunu seet ci ñetti ràññee yi di 1776, 1789 ak 1798, yu teewal jamono ju waajal, ji mel ni jamono jiir. Ñeel gu njëkk, gi 1776 di teewal, mooy Bës-biñu Yéglee Boppam ci moom, ak jamono ji ñaari Kongre Kontinantaal yi; te ñeel gu ñaareel, gi 1789 di teewal, mooy Konstitusiyon bi, ak jamono ji Kàrt yi ñuy wax Articles of Confederation ba ca 1798.

Sutura xaralamu nataalu rabi mala yi, te mooy dëgg-bi ne boppub juróom-ñaareelu bi bokk na ci juróom-ñaareelu bopp yi, mi ngiñ ko xamale ci ñaari jamono yi yépp. Ñu ngi ko it xamale ci ñetteelu waymarku jaar-jaaru moomu, waaye waymark boobu mi ngi wax ci juróom-ñaareelu bopp bi, ci ni mu bokke ci juróom-ñaareelu yi, ni ko bañeexale pape yi. Ñaari jamono yu njëkk yi dañuy tegu ci matug juróom-ñaareelu bi di bokk ci juróom-ñaareelu yi ci biir Etats-Unis.

Etazini am naari geñ, benn mi jëm ci góor, beneen bi jëm ci jigéen. Góor gi mooy dooley politig, mooy geñu Républicain bi. Jigéen ji mooy dooley diine, mooy geñu Protestant bi. Kon nag, jamono ji 1776 di tegtal, ak Bésug Eelug Sañ-sañal, mooy tegtal geñu Protestant bi, ndax Yàllaay gi dafa jiitu nit ku nekk. Te jamono ji 1789 di tegtal, ak Dastuur bi, mooy tegtal geñu Républicain bi.

Ci atum 2020, ñaari baaka yi ñu reyoon leen ndax kàttani njaaykat bu tey, bu Seytaane te weddi Yàlla, te mel ni njàngum njaay. Baaka bu dëgg bu Protestan bi ñu ko rey 18 Sulet 2020, te baaka bu Républiquein bi ñu ko rey gannaaw loolu 3 Nowàmbar 2020. Ci atum 2023, ñaari seede ya jóg, te àddina si doon bég ci seen yaram yu dee, tàmbalee ragal.

Ci atum 2023, liggéey bu mujj bu màndargaal ga téemeeri ñeent fukk ak ñeent junni nit ñi dafa tambalee ci génération bu mujj bi ci jaar-jaaru suuf. Léegi, Yàllaay ak nit ñeel nañu booloo ngir ba fàww, ndaxte ñi takku ci fan yu mujj yi dinañu juraat ngir ba fàww—melokaanu Kirist.

Ci atum 2023, liggéey bu mujj bi ci boole Ekale bu gëmül ak Réew mi gëmül ci xeetu réewum rab wu suufe wa tàmbali na. Njàngatug kàttan ga ba papaa bi di ko teewal, te muy ab Ekale bu gëmül buy yilif ab Réew bu gëmül, dañu ko doon samp, te muy juraat nataalu rab wa.

Nattu gu mag ñiñu woo, mooy nattu gis ni melo rab wi di sos, ni ñu ko teewal ci “baat yi, leer yi, dënn yi” ak ñëwum “yëngu-yëngu suuf.” Waxtu tëj mi mooy jamono ji bépp peeñ gu nekk di jot ay njariñam yu mat sëkk (matug yégle bi). Ci jamono waajal bi dale ca 1776 ba 1798, bi di misaal waxtu tëj mi, amoon na ay wër gu nekk ci biir yeneen wër, te loolu bokkoon na ci peeñ gi Esëkieel gisoon bi mu xool Kër Yàlla gu Gën a Sell gi, ci waxtu tëjug ñaari téemeeri junni ak ñeent-fukk ak ñeent. Wër yooyu, Sœur White mooy leen jàppale ni moom lañuy wax “jëfandikoo yu jaxasoo yu mbirum nit ñi.” Jamono waajal bi dale ca 1776 ba 1798 dafa yoroon yenn ci yooyu “jëfandikoo yu jaxasoo yu mbirum nit ñi,” yu warees a seetlu.

Kenn moom ci dëppoo ak dëgg gi ne, Faràs buy soppiku moo doon misaalu États-Unis. Ñaari réew yi ñoom ñaar dañuy teg papasi gi ci nguug suuf si, te ñoom ñaar it dañuy ko wàcc. Ñaari réew yi ñoom ñaar dañuy jébbal seen kàttanug xare ak seen doole ju jëm ci koom-koom ngir matal liggéey boobu. Ñaari réew yi ñoom ñaar dañuy, ci gaaw, dindi seen diine yu ñu sampoon ngir nekk Katolik. Ñaari réew yi ñoom ñaar dañuy teg ci ay fitna yu mel ni “sëy” buy daanel seen nguug yu ñu sampoon. Jaar-jaaru ñaari réew yi it dañoo lëkkaloo ak atum 1789, ndaxte ci 1789, Révolution française tàmbalee, te Dastuuru États-Unis tàmbali jëfe.

Révolision Franse bi am na fukki at. Napoléon Bonaparte jóg ci kàddu yu mujj yi ci Révolision Franse bi. Mu nekk njiitu soldaar bu mag, te mu am wàll wu am solo ci nguug gu Franse, gannaaw coup bi mu yégle woon ak njàlbéenam ci 9 Nowàmbar 1799, li tax mu nekk Konsil bu njëkk bu Réewum-Franse.

Ca jamono yu ñaareel ci waxtu waajal gi bu 1776 ba 1798, góor gi doon juróom-ñettaat (waaye du ci toftale), te bokkoon ci juróom-ñaar yi, mooy John Hancock. Moom kenn la woon ci juróom-ñettaat ñaari njiit yi ci ñaareelu jamono ji, bi 1789 di ko tegtal (at mi doxalin Révolution française bi amee). Moom rekk moo nekkoon ci juróom-ñettaat ñaari njiit ñooñu, ku masoon a jiite itam ni njiit ci njëlbeen jamono ji, ji 1776 di tegtal. Kon ci xalaat bu yonent bi, moom moo doon juróom-ñettaat bi, mi bokkoon ci juróom-ñaar yi.

Moom laa mooy màndarga jamono jii ñeel nit, ndaxte jamono ju njëkk ji dafay tegtal yàllaay, te moom nag moo taxaw di màndarga mi boole ñaari jamono yi benn (yàllaay ak nit). Màndargaam mooy màndarga mi gën a xamle ci jaar-jaaru nit, te dafa tegtal lu ëpp solo bàyyi rekk bindam bu

yéeme.

Bindu John Hancock ci Déclaration d'Indépendance bi moo gën a siiw ci jaar-jaari mbind yi ci taarix. Binduam bu réy te fees ak xumb, dal na nekk lu xamle ndamalu boppu Amerik, di mel ni mandargal ngorug koloniya Amerik ci kanamu yore Britaani. Hancock, mi doon Njiitu Continental Congress bi ba ñu doon seede Déclaration bi ci atum 1776, ñu wax ne bind na turam bu fës ngir Buur George III man koo jàng ci lu amul ay lunet, te loolu di mandargal ay fitam ak taxawaayam ci sababug moom sa boppu Amerik.

Hancock moo nekkoon naataal ñaari juróom-ñett yi ci jamono ji 1789 di wone, waaye moo bokkoon ci juróom-ñaar ñi doon ay president ci jamono ji 1776 di wone. Moom lañu doon president ba lañuy seetlu Baatu Bëgg-bopp gi. Hancock moo lëkkale ñaari jamono yooyu ak bindam bu nitam, te mu nekk ci benn waxtaanu njàng mu jëkk ak ci ñaareelu waxtaanu njàng mi. Waxtaanu njàng mu jëkk mi dafa wone yàllaay bi, te ñaareelu waxtaanu njàng mi dafa wone nit ki; te bind gi lëkkale ñaari waxtaan yu njàng yooyu mooy bindu Kilifa bu Yéeme bi ci làkk, mi jëfandikoo ab juntuukaayu nit ngir boole jamono ju yàllaay ji 1776 di wone ak jamono ju nit ji 1789 di wone.

Amul benn benn rekk ci jaar-jaaru àddina bi moo man a méngale ak màndargag turu Hancock ci wallu xam-xam gu ñu koy xam; te moom itam ci laaj wi ñu dëral ak atum 1789 ak Réew mi France ak Révolusiyoŋu Farās. Màndargag turu boobu dafay yëngu ak benn xeetu fit gu mel ni gi Hancock bëggoon a jottali, te dañu ko gis ci jaar-jaaru Farās.

Ci mbirum nangu nàkk ak solo bu mel ni misaal, sañse Napoleon Bonaparte am na taxawaay bu man a mengoo ak bu John Hancock, doonte nekk ci wàllu jamono ak cosaan yu wuute. Napoleon, mi nekkoon njiit bu mag ci mbirum xare ak politig bu Franse, bàyyi na ràññee gu réy ci taariixu Ērop ak àddina, rawatina ci jamonoy Xare yi ñuy wax Napoleonic Wars. Saanseem, mi ñu faral di xam ci ay rëdd yu dëgër te am solo bu wér, dafa mujjee nekk misaalu dooley njariñam gu réy ak coppite yu yaatu yi mu indiwoon ci Ērop, te ci biir yooyu am na yoonu soppali yoon yi ñu xam ni Napoleonic Code.

Ni muy John Hancock, mi diir a melokaan ngir bañ yoonu nguur gu Britani ak ngir seet boppam ci moom boppam bu Amerig, noonu itam muy Napoléon diir a melokaan ngir beneen xeetu fit ak bëgg-bopp—soppi diggantey politig yi ci Ēroop ak yokkute xalaati sàrtu réewum Farās bu soppiku. Ñaari diir yooyu ñoo di misaal yu leer yu wuutale ak wér-gu-yaramu nit ñooñu ci séen wàll ci defar àtteb séeni réew ak ci maggug jëfi ñoom ci jaar-jaari nettali àddina.

Ba Esekiyel gisoon na ay bi ci biir ay bi, te loolu di feeñale jax-jaxu mbir yu nit ñi di jaarante ci jamono yu taaru cosaanu téereb xëj gi, mooy jamonoy màndargaalug téeméeri ak ñeent-fukk ak ñeent ñi, benn ci yooyu ay bi, dañu ko woon misaalal ak benn bi ci atum 1789, ba yoon wu magu Réewum Etazini, rab wi am na wéru Réewum mbooloo ak wéru Protestaa, daje ak Farās, rab wi am wéru Misra ak wéru Sodom.

Li dalee 1789 ba 1799, Réewum Farās dafa jàqaleek “suuxu yoon” bu juddoo ci rab wu weddi Yàlla wi jóge ca bëti suufe gu amul pacc ga. Ci jamonoy màndargaal gi ñeel ñeenti fukki junni ak

ñeenti téeméer ak ñeenti fukki ñaar, 1789 dafay tektal jamono ji tàmbalee 18 Sulet 2020, ba rab wu weddi Yàlla wi daaneel te rey waññ wi di Protestātis bu dëgg bi, te gannaaw loolu, 3 Nowàmbar 2020, rab wu weddi Yàlla wi itam daaneel te rey waññ wi di Républikaanis bi. Wërgu yoon wu 1789 dafay tektal wërgu yoon wu 2020, ni ko 18 Sulet (yállay) ak 3 Nowàmbar 2020 (nitay) di firndeel.

Sàñse Yàlla, ni ko nit ñi di tektale, feeñ na ci ñaari sàñse yi gën a siiw ci àddina, te ñoom ñaar ñépp jàpp nañu ak 1789, te ñoom ñaar it di tektale kàttan yi di teg te di wàccale papaat bi ci gàngune suuf si. 1789, mi nekk diggante bi ci ñetti màndarga yi di tektale sàñse dëgg Yàlla, yor na sàñse “fukki ak ñett” koloni yi ak “njàngat” Réewum Farās.

1789 ba 1799 di tekki jaar-jaar yi ci Révolution française bi, te lim bu ñu wax fukk di tekki nattu. 1789 mooy bataaxal bu njëkk ci “dëgg”, te 1799 di tekki bataaxal bu mujj ci jamono ji ci Farās. Diggante jamono ji, lu ko màndargaal mooy rey buur-u Farās bi ci 1793, ba askan wi jóge ngir dàq nguurug buuram gu réy-réylu.

“Xebaaru jàmm bi Farās bañoon na ko, dinañu ko buddul ba mu dëgër; te ay njariñam dinañu metti lool. Ci 21i fanweeru Samwiye, 1793, ñaar téeméeri ak juróom-fukk ak juróom-ñett at ginnaaw bés booba sax a bind Farās ci toppandoo ñu gëstu Yeasalakat yi, beneen yëngu-yëngoo, ak mbir mu gën a wuute, romb na ci pexe yi dëkk Paris.” The Great Controversy, 230.

At 1789 mooy xewoonu njàmbaarug ñetti-fukki araf bi ñatt ci rab wu ñaari bënni njiit ci États-Unis, te it mooy araf bu njëkk ci rab wu ñaari bënn bi ci Farās. Araf bu digg ba ci Farās mooy 1793, ba buur bu Farās dees ko dagg boppam, te Napoléon moo wone araf bu mujj ba mu jël kàddug nguur gi ci 1799. Firnde gu “dëgg” ci jaar-jaaru mboolem réewum Farās, mi 1789, 1793 ak 1799 di tegtal, ab wilum yonent la buy booloo ak wilum yonent bu 1776, 1789, ak 1798.

Ñaari jaar-jaar yi ñaar aji màndargaat yu gën a siiw ci jaar-jaari nit ñépp, noonu muy boole màndargaat bu Yàlla buy “dëgg” ak ñaari màndargaat yu nit. Ñaari wiliis yi ñoom ñépp dañuy jokkoo ak araf wu fukki ak ñett ci jamono jiñu tëj wone ñi téeméeri ñeent-fukk ak ñeent junni, te jamono jooju mooy li tambalee ci rey giñu rey ñaari seede ya ci 2020, ba keroog ñu taxawaat ci 2023, te October 7, 2023 moo ko màndargaal.

Dinanu yokk sunu njàngat ci bind bi di ñëw.